

Obsah

ÚVOD / ZÁKLADNÍ RYSY VÝVOJE PŘED NÁSTUPEM ROMANTISMU

1. Ilumináti /15/
2. Sulzbach a rosikruciáni /18/
3. Gaßner a exjezuité /20/
4. Od řádu iluminátů k „iluminismu“ a romantismu /23/

PRVNÍ ODDÍL / ROZVOJ OSVÍCENSTVÍ

I. Mezi barokem a osvícenstvím. Parnassus boicus /33/

1. Přehled /33/
2. Universální pojetí /34/
3. Alchymie a prajazyk /35/
4. Mystická tradice a její přínos pro dějiny krásné literatury /38/
5. Od Parnassu k založení Bavorské akademie /40/

II. HLAVNÍ SMĚRY BAVORSKÉHO OSVÍCENSTVÍ /41/

1. Úvod /41/
2. Reformní skupiny /42/
  - a) Maurini /42/
  - b) Jansenisté /42/
  - c) Bavorští akademikové /46/
3. Sektářský charakter /47/

III. AKADEMICKÁ REFORMA A STÁTNÍ CÍRKEV /50/

1. Loriho boj proti „sektářským predsudkům ve školství“ /50/
2. Vztahy mezi jansenisty a racionalisty /52/
3. Osterwaldovo vítězství nad ultramontanisty /57/
4. Průlom a politické upevnění hnutí za konfesní právo /62/
5. Ideologická eskalace. „Jansenismus, strašák pro děti“ /64/
6. Trvalý přínos pro literaturu a vědu /69/
  - a) Felix von Oefele /71/
  - b) Don Sterzinger /71/

- c) *Heinrich Braun /72/*
- d) *Andreas Zaupser /73/*
- e) *Anton von Bucher /74/*

DRUHÝ ODDÍL / REZERVOÁR REAKČNÍCH SIL

I. Jezuité

1. Zákaz jezuitského řádu /79/
2. Jezuitská kolej sv. Salvátora v Augsburgu /81/
3. Universita v Ingolstadtu /85/
4. Benedikt Stattler: Od teologického racionalismu k ekumenickému cíli /89/
5. Altdorfští profesori popisují ingolstadtskou reformu /94/
6. Ohlas boje o ingolstadtskou universitu v německé publicistice /97/

II. Řád zlatého a růžového kříže /100/

1. Prehistorie řádu /100/
  - a) *Všeobecné rozšíření alchymistické a magické literatury /100/*
  - b) *Sulzbašský dvorec múz /104/*
2. Vznik řádu zlatých a růžových křížáků /115/
3. Rozšíření a krize bavorského rosikrucianství /120/
  - a) *Řezno /121/*
  - b) *Augsburg /125/*
  - c) *Mnichov /125/*

TŘETÍ ODDÍL / PRVNÍ VÝPADY PROTI OSVÍCENSTVÍ: GASSNER – MESMER – LAVATER

I. Gaßnerův velký vzestup /131/

1. Muž zázraků /131/
2. Literární boje v Německu, Rakousku a ve Švýcarsku /138/
  - a) *Gaßner, Nützlicher Unterricht wider den Teufel zu streiten /138/*
  - b) *Útoky Sterzingerovy a Semlerovy /140/*
  - c) *Gaßnerovi obhájci /143/*

II. Vítězství Franze Antona Mesmera na Bavorské akademii /150/

1. Pobyť v Mnichově /150/
2. Mesmer a „Úsvit lékařského umění“ /153/

III. Základní rysy nové epochy. Gaßner a Mesmer /155/

IV. Odezva na protestantské straně /158/

V. Lavaterovo spojenectví s bavorským katolicismem /161/

ČTVRTÝ ODDÍL / VRCHOL OSVÍCENSTVÍ:

ŘÁD ILUMINÁTŮ /167/

I. Vznik a budování /169/

1. Weishaupt - primarius civium libertatis /169/
2. „Jezuitismus“ jako Weishauptův osobní princip řádu /179/
3. Přehled nejdůležitější řádové literatury /182/
4. Souvislosti s německou literaturou 18. století /184/
  - a) *Thomas Abbt* /184/
  - b) *Wieland* /186/
  - c) *Christoph Meiners* /188/
5. Systém iluminátů /190/
  - a) *Novicové* /190/
  - b) *Minervalové* /195/
  - c) *Kniggeho nový rozvrh řádu* /196/
  - d) *Od nekonečně malého k nekonečně velkému* /198/
  - e) *Preromantické tendence* /199/
  - f) *Druhá a třetí řádová třída, jejich deistický a politický obsah* /202/
  - g) *Proslav k nově přijímaným illuminati dirigentes* /205/

II. Vzestup a pád řádu /209/

1. Německá knížata jako ilumináti /212/
2. Politická aktivita v Bavorsku /212/
3. Mnichovský zákaz iluminátů /216/

III. Rozšíření iluminátského písemnictví.

Příspěvky k ideologii liberálů /221/

1. Nový pohled: mniši jako kacíři /223/
2. Kassel a Lipsko: Kniggeho polemika proti jezuitským spiklencům /225/
3. Vídeň: Bornův útok na bavorský jezuitský stát /227/
4. Riesbeckovo ospravedlnění komplotu patriotů /229/
5. Bavorští emigranti v curyšském útočišti /229/

- a) Pezzl, všeobecná církevní a společenská kritika /230/
b) Peter Philipp Wolf, návrh iluminátského státu /233/
6. Gotha: Weishaupt pokračuje ve svém boji proti tmářům /239/
7. Berlín: Nicolaiův poplach proti verbířům proselytů /240/
8. Dozvuk iluminátského písemnictví ve Wielandově Der Teutsche Merkur a Wekhrlinově Das Graue Ungeheuer /243/

IV. Polemické spisy proti iluminátskému řádu.

Příspěvky k ideologii restaurace /246/

1. Mnichov: Babův útok na „stát ve státě“ /246/
2. Augsburg: exjezuité ohlašují nastávající revoluci /249/
3. Eisenach: Göchhausen, Enthüllungen des Systems der Weltbürgerrepublik /251/
4. Vídeň: Hoffmannova teorie spiknutí. Jakobíni jsou praktikujícími ilumináty /252/
5. Paříž: Bode a „Cercle Social“ /254/
6. Barruel proti iluminátům ateismu a teosofie /256/
7. Mounierova polemika s Barruelem a následky pro Friedricha Gentze /257/
8. De Maistreova teorie „iluminismu“ /258/

V. Politické následky /260/

1. Přehled /260/
2. Mohučští a štrasburští klubisté /261/
3. Forster a Friedrich Schlegel /262/
4. Jakobínské proudy v Hesensku, Bádensku, Württembersku a Bavorsku /264/
5. Bavorští patrioti a jejich pokus o převrat /267/
6. Montgelas, „le premier ministre révolutionnaire“ /269/

VI. Vliv na německou literaturu /272/

1. Přehled /272/
2. Friedrich Schiller, Geisterseher /273/
3. Ludwig Tieck, William Lovell /274/

PÁTÝ ODDÍL / VZNIK ROMANTISMU

I. Mnichovský romantismus a francouzský „iluminismus“ /279/

II. Útoky Berlínského měsíčníku na sílící mysticismus /283/

III. Saint-Martin a německý romantismus /287/

1. Překonání osvícenství /287/
2. „Le grand ouvre de la régénération“ /289/
3. Obnovení rosikruciánského dědictví /291/

IV. Preromantický kroužek ve Štrasburku /294/

V. Průkopníci martinistického ducha /298/

1. Jung-Stilling /298/
2. Kirchberger von Liebisdorf /300/
3. Matthias Claudius a okruh jeho přátel /301/

VI. Bavorský příspěvek ke vznikajícímu romantismu /303/

1. Karl von Eckartshausen /303/
  - a) Prohloubení a cílené šíření restauračních idejí /303/
  - b) Rosikruciánská magie řeči, vlivy na Novalise? /309/
  - c) Posvátné číslo čtyři v kabale; vlivy na Herdera? /313/
  - d) Experimenty v romantické filosofii přírody. Problém pralátky /315/
  - e) Evropské ohlasy /316/
2. Johann Michael Sailer /317/
  - a) Jeho martinističtí přátelé /317/
  - b) Oettingenský kruh přátel /319/
  - c) Mezi rosikruciány a ilumináty /320/
  - d) „Bohem založená pospolitost unášených Kristem“ /324/
  - e) Sailerovo „jezuitství“ /327/
  - f) Prohloubení asketických tradic /328/
  - g) Teorie moudrého posměchu /330/
  - h) Nové vydání ignaciánských Exercicií /332/
  - i) Překonání báchorky o kryptokatolicismu /334/
3. Nový obraz katolicismu /336/
  - a) Johann Georg Forster /336/
  - b) Johann August Starck /337/
  - c) Jacobi /339/
  - d) Fichte /341/
4. Počátky nového přírodně-filosofického myšlení v Bavorsku /342/
  - a) Přehled /342/
  - b) Baaderova učednická léta v Ingolstadtu a Vídni /344/

- c) *Baaderův mnichovský učitel: Hrabě Siegmund von Haimhausen /348/*
- d) *Georg Anton Dätzel /350/*
- e) *Baaders Probeschrift vom Wärmestoff /353/*
- f) *Odezva v Mnichově /360/*
- g) *Baader a romantismus v Jeně /362/*
- h) *Baaderův deník z mládí. Střetnutí s iluminátským řádem /366/*
- i) *Vznik „divinační fyziky“ /369/*

ŠESTÝ ODDÍL / EXKURZY

I. Rodina Baaderů mezi barokem, osvícenstvím a romantismem /377/

- a) *Rodiče a sourozenci /377/*
- b) *Egenburg /380/*
- c) *Barokní dědictví /381/*
- d) *Svobodní pání von Ruffin. Komorník Andree /389/*

II. Všeobecné důsledky činnosti sulzbašského dvora múz pro německé duchovní dějiny /391/

III. Znovuobjevení Gaßnera za romantismu /396/

IV. K významové proměně slova „revoluce“ /401/

V. Vlivy spikleneckých teorií mezi dobovými duchovními mocnostmi /404/

1. Teoretikové restaurace /404/
  - a) *Eudaimonisté /404/*
  - b) *Starck, Triumph der Philosophie /406/*
  - c) *Karl Ludwig von Haller, Restauration der Staatswissenschaften /408/*
2. Liberálové /411/
  - a) *Johann Heinrich Voß a Stolbergova konverze /411/*
  - b) *Boj Karla Heinricha von Langa proti jezuitskému Bavorsku /412/*
  - c) *Články o jezuitech v Rotteckově a Welckerově Staatslexikonu /412/*
  - d) *Romantismus ve znamení obskurantismu. Johann Gottfried Pahl /413/*
  - e) *Heinrich Heine /414/*
3. Ludwig Feuerbach a iluminátská propaganda /415/

POZNÁMKY /417/

DODATKY

Synoptická tabulka ke vzniku romantismu v Bavorsku /473/

Seznam literatury /478/

Rejstřík /513/

Obrazová příloha /525/